

SESSION 2014

**CAPES
CONCOURS EXTERNE
ET CAFEP**

SECTION LANGUES RÉGIONALES :

CATALAN

COMPOSITION ET TRADUCTION

Durée : 5 heures

L'usage de tout ouvrage de référence, de tout dictionnaire et de tout matériel électronique (y compris la calculatrice) est rigoureusement interdit.

Dans le cas où un(e) candidat(e) repère ce qui lui semble être une erreur d'énoncé, il (elle) le signale très lisiblement sur sa copie, propose la correction et poursuit l'épreuve en conséquence.

De même, si cela vous conduit à formuler une ou plusieurs hypothèses, il vous est demandé de la (ou les) mentionner explicitement.

NB : *La copie que vous rendrez ne devra, conformément au principe d'anonymat, comporter aucun signe distinctif, tel que nom, signature, origine, etc. Si le travail qui vous est demandé comporte notamment la rédaction d'un projet ou d'une note, vous devrez impérativement vous abstenir de signer ou de l'identifier.*

Tournez la page S.V.P.

Basant-vos en els tres documents següents, mostreu com la literatura pot aconseguir expressar diverses facetes del sentiment de pertinença a una identitat catalana.

DOCUMENT N° 1 :

M'HAN DEMANAT QUE PARLI DE LA MEVA EUROPA

Cum grano salis. A Joan Crusellas.

Jo sóc d'una petita terra
sense rius de debò, sovint assedegada de pluja,
pobra d'arbres, gairebé privada de boscos,
escassa de planures, excessiva de muntanyes,
estesa per llevant al llarg de la vella mar
que atansa el difícil i sangonós diàleg
de tres continents.
Unes palmeres que amb els ulls closos
miro sempre immòbils sota l'oreig
tanquen el meu país pel migjorn.
Pel nord, unes maresmes. I a posta de sol
hi ha unes altres terres que anuncien el desert,
les nobles, agostades, espirituals terres germanes
que jo estimo tant.
Alts cims trenquen la meva pàtria en dos Estats,
però una mateixa llengua és encara
parlada a banda i banda,
i en unes clares illes endinsades en el mar antic,
i en una contrada també insular, més llunyana,
que avui pertany a un tercer poder.
Que diversa la meva petita terra
i com ha hagut de sofrir, durant segles i mil·lenaris,
la violència de diversos pobles,
les aspres guerres civils enceses dintre els seus límits
i més enllà del palmerar i els aiguamolls,
de la seca altiplanura i de les ones!
Perquè prou sap el nostre llarg dolor

que qualsevol guerra desvetllada entre els homes,
la més estranya o grandiosa lluita
que s'abrandi entre els homes,
és tan sols una guerra civil
i ens porta a tots patiment i tristesa,
la destrucció i la mort.
Per això ara és tan profunda la nostra esperança
—en el meu somni, ja contemplada realitat—
d'integrar-nos, en un temps que sentim proper,
salvades la nostra llengua i la nostra història,
en una unitat superior que duu el nom,
obert, bellíssim, d'aquella filla d'Agènor,
que un savi esguard veié prodigiosament passar
de la costa fenícia a les platges de Creta.
Quan arribi el dia, haurem fet el primer
i inesborrable pas vers la suprema
unió i igualtat entre tots els homes.
I potser aleshores ens serà permès de començar,
sense classes socials, ni odis religiosos,
ni indiferències cruels i injustes pel color de la pell,
la nostra peregrinació a través de l'espai,
cap a la pensada llum,
i de seguir sense temença les misterioses
vies interiors de Déu, del no-res,
els infinits i lliures i alhora
necessaris camins veritables de la bondat.
Que no sigui decebuda la nostra esperança,
que no sigui escarnida la nostra confiança:
així molt humilment ho demanem.

Salvador ESPRIU, *D'una vella i encerclada terra* (1980)

DOCUMENT N° 2 :

Complex d'inferioritat

Però un «provincià» és, per definició, un home ressentit: d'un ressentiment una mica estrany, borrós, subjecte a intermitències especials, estèril. D'entrada, el provincià ja se sent vexat d'ésser-ho. Ell és una mena de ciutadà de segona, i ho sap. Tanmateix, el seu «sucursalisme» el lliga d'una manera automàtica al centre: això li referma la situació de «dependència» a què està sotmès, la qual es colora amb tot el caràcter d'una acceptació espontània. La vexació, doncs, té una punta de remordiment. Aquest mecanisme psicològic potser no seria tan generalitzat, si entre província i centre no hi hagués, sempre en peu, una forma o altra d'antagonisme d'interessos, interessos palpablement materials en la majoria dels casos. És en la defensa dels seus que el provincià es troba desconcertat. Comprova que la solució «depèn» —com ell— del centre: voldria encara, per «sucursalisme», que fos el centre qui la hi donés. I rarament la «solució» de què el proveeixen li sembla satisfactòria. Quan dels interessos passem a un altre pla, al pla de les meres relacions anodines de ciutadà a ciutadà, el ressentiment persisteix: adopta

maneres més atenuades, però persisteix. El centre representa totes les possibles magnificències del conjunt, i aquest acaparament molesta. Escolano, en escriure allò ja reportat, de «la impropiedad de hablar del vulgo castellano» «llamando a sola Castilla España y a solos los Castellanos españoles», prou enuncia el disgust provincià.

No sé si dir-ne complex d'inferioritat fóra just. Es tracta d'una sensació d'instabilitat «nacional», que no és fàcil de guarir. El provincià és «provincià»: excèntric. Vaga pels afores de l'Estat i pels afores de la mitologia estatal. Ha intentat d'assimilar-s'hi, i ho ha aconseguit en part. Però els fets de cada dia li demostren que l'altra part d'ell segueix inassimilada: inassimilable. No li val res d'apropiar-se la llengua, la cultura, l'estil que li brinda el centre; ni l'abandó «sucursalista» no li val de res. Mentre viurà a la província i formarà en la seva societat, serà un provincià. La seva reacció, en general, és l'anticentralisme: anticentralisme administratiu, és clar. Protesta contra l'aparell burocràtic de l'Estat jacobí. És una protesta limitada, no cal dir-ho. Ell està infeccionat per la retòrica patriotarda de l'Estat: se'n sent «patriota». No és això el que posarà en qüestió. Si li repugna el centralisme, no és pas pel que té —o amaga— de coacció nacionalista, sinó pel seu mal funcionament com a sistema de govern. La «protesta», per tant, no la fa en nom del seu «poble»: del cos social, històricament i culturalment determinat, a què pertany; la fa en nom d'una inquietud episòdica. L'anticentralista s'excita per una fricció econòmica o per un desencant pseudo-polític: per res més. Hi ha valencians que, anticentralistes rabiosos, serien feliços amb una descentralització castellanitzant. Aquesta és la posició conseqüent del «sucursalisme». Allò seria per a ells un remei al complex d'inferioritat. La cosa és estúpida, però inevitable.

Joan FUSTER, *Nosaltres els valencians* (1962)

DOCUMENT N° 3 :

Aquest primer dia parlen una mica de la mare i el pare diu que anava a orinar a la bassa dels ànecs. Per això ell va acabar matant-los tots i els va guardar al pou de neu del mas veí. Això però, era poca cosa, ja que també xiuxiuejava renecs incomprensibles contra els soldats, i si l'haguessin sentida l'haurien duta al castell a cosir camises per als sotsoficials. Al mercat, ella, com tothom, reservava una part dels comestibles als militars, que des de fa més de tres segles tenen dret a un descompte. Els altres marxants els guarden les menges més suaus amb els embolcalls més bonics, per complaure les autoritats i per tenir sort, perquè saben que els soldats, si tenen la mirada amatent, ajuden a no tenir atacs de pedra, que els fills no caiguin de cap cirerer, que les vaques tinguin més llet que l'any anterior i que els vells vagin bé de ventre. Ella, a les seves móres hi barrejava llimacs que cuinava amb la fruita i el sucre, i quan havia posat la confitura als pots hi escopia a dins abans de tancar-los.

Bernadette sap tot això i unes quantes coses més, com ara allò de deixar anar un rot de ràbia quan veia un tinent a cavall, de maleir els ulls dels sentinelles, de tractar-los d'amagat de fills de fumaràs, O també allò d'explicar que la dona del comandant baixava de nit a les quadres on s'havia citat amb els soldats nouvinguts, que satisfieia d'un en un... O pitjor encara, allò d'afirmar que un dia se n'aniria a viure fora de la vall, a l'altra banda de la ratlla del coll d'Ares per arribar a les terres del sud, allà on encara gosaven parlar la llengua i no havien de tenir francesos a casa que els prenien el millor llit de la millor cambra.

Algun cop, havia vist com provava de parlar-la, la llengua, però no se'n sortia, ja no se'n sortia ningú. Si no fos per les lliçons de l'escola, on ensenyen a descuidar-la, ja ningú no es recordaria que aquella llengua havia existit per allà. La mare sabia dir «recony de burros» i «puta pixera», i alguna altra grolleria més, les últimes que s'havien murmurat, als tallers i als camps, quan ningú amb poder legal no podia escoltar. Bernadette també sap dir «puta pixera», i en aquest moment del seu retorn sap dir moltes coses més. No poden ignorar que algú que torna de Barcelona parla la llengua d'abans; i Bernadette no ignora que se'n poden servir contra ella, perquè de cop i volta és l'única del poble que la parla. I si endevinen que li agrada fer-ho i que a vegades tradueix mentalment el que li diuen, per sentir-los dintre seu parlar com ja no parlen, la posaran no gaire lluny de la mare per jutjar-les juntes.

La mare li havia contat com en els temps d'abans hi havia hagut gent per cuidar la llengua. Per la festa gran del poble, quan celebraven la fi dels óssos, hi havia qui n'aprofitava per ensenyar-la a qui ja no en sabia gaire, o gens. Entre got i got es teixien xarxes per salvar mots, recordar frases fetes i proverbis, imaginar paraules noves per designar els objectes nous que de tant en tant els arribaven. S'ho aprenien de memòria, tancant els ulls i repetint tan de pressa com podien el mot descuidat o mai sentit. Cada any els que ensenyaven eren menys i menys en sabien, cada any els que n'aprenien eren menys i menys n'aprenien. La mare, els dies que caminava d'una banda a l'altra de la cuina sense parar de mirar-se les sabatilles, despenjada de tan provar de pentinar-se amb els dits, deia: «Cada llengua és una casa, un mas amb corral i camps... Però nosaltres vivim al forat pudent... Tancats a la latrina perquè hem perdut tota la resta... I sem feliços quan ens deixen entrar al mas veí... Encara que hi portem la nostra pudor... I que ens obliguin a netejar-nos les soles de les sabates... Quan ja no tindrem res, ni les parets del racó d'anar de ventre, haurem de continuar netejant-nos les soles... Perquè no ens creuran mai si diem que ja sem com ells...». Bernadette en sentir-la mirava de concentrar-se en les fresses de la casa o de fora; qualsevol moble vell que grinyolés li semblava més propens que la mare a mantenir una conversa raonada.

Joan-Lluís LLUÍS, *El dia de l'ós* (2004)

TRADUCTION

Traduction en français :

Mon père sempre ha manifestat un gran *malpreu* per la nostra llengua. Durant tota la meua adolescència, em va repetir que l'estudi del català perjudicaria el meu coneixement del castellà. De tant en tant, variava l'angle de l'atac. Posava l'oncle Jacques de testimoni. «Il est plus moderne que toi». Li agradava molt que son cunyat hagués decidit d'interrompre la transmissió immemorial de la llengua per parlar francès als seus fills. El francès de Sallagosa, difícilment comprensible al nord de Besiers, tot s'ha de dir... Quan jo era petit, em divertia remenant les orelles sense tocar-les i fent mones. Amb els seus bigotis i els seus cabells grisos, tenia un aire de president Companys a les fotos del 1936. En les converses, en Jacques tenia la mania de la contradicció. Sovint deia el contrari del que deia al seu interlocutor tot i que estigués secretament d'acord amb ell. Quan s'havia empantanegat massa amb arguments absurds, s'alliberava amb un somriure deliciós. Tothom el perdonava. Sempre va ser molt català. Havia viscut quaranta anys a Lió sense poder reproduir els fonemes francesos que no existien en català. Deia *le tabac* pronunciant la ce i *donava corda* als rellotges mentre que els francesos els *remunten*. A Lió, havia conservat els costums d'un pagès cerdà. Seguia els moviments de la lluna abans de tallar-se les ungles o de passar per cal barber. Els mestres de Sallagosa i els sotsoficials de l'exèrcit espanyol l'havien convençut de la inferioritat congènita del català. Me l'estimava molt però m'enrabiava que no pogués estar-se de rebaixar la nostra llengua davant d'estrangers. Es complaïa d'exagerar les diferències dialectals. Per a ell, l'únic català veritable era el seu. Es mofava del parlar de la plana. Quan un rossellonès li deia *belleu*, responia:

–No... Nosaltres, no ballem pas...

El darrer cop que el vaig veure, tres setmanes abans de la seua mort, em va corregir, perquè havia pronunciat *el matei* a la rossellonesa i no *el mateix* com a Sallagosa.

Malgrat aquestes discrepàncies dialectals, sempre ens parlàvem en català. Era un home divertit, extravagant, generós, ple d'anècdotes estranyes, que s'estimava molt els seus. Quan el visitava a Rigardà, li feia por que me'n tornés a casa amb la nit. Havia fet de forner durant tota la seua joventut. Així podia dormir a voluntat, fer un cluc de deu minuts i despertar fresc. Veia la vida amb ulls humorístics.

Joan Daniel BEZSONOFF, *Un país de butxaca*, 2010.

Réflexion en français :

a. Connaissances linguistiques

Les trois extraits suivants mettent en œuvre le même trait syntaxique de la langue catalane que l'on ne retrouve pas à l'identique lorsque l'on passe au français. Expliquez ce contraste, en prenant appui sur l'extrait n°3, dans une perspective d'enseignement à des élèves de collège.

1. *Li agradava molt que son cunyat hagués decidit d'interrompre la transmissió immemorial de la llengua [...].*
2. *[...] m'enrabiava que no pogués estar-se de rebaixar la nostra llengua [...].*
3. *[...] li feia por que me'n tornés [...].*

b. Connaissances culturelles

Proposez une note de bas de page, à destination d'élèves de lycée, à propos de la traduction en français du passage suivant.

*Quan un rossellonès li deia belleu, responia:
–No... Nosaltres, no ballem pas...*